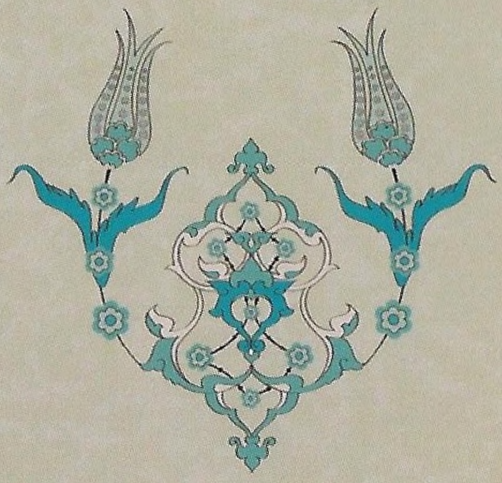
TASAVVUF RİSALELERİ

MÜRİDİN EDEPLERİ

[Risâletü Âdâbi Sülûki'l-Mürîd]

Abdullah b. Alevî el-Haddâd
[kuddise sırruhû]

HÂCEGÂN

بسم الله الرحمن الرحيم

Gavs-ı Sânî Şeyh Seyyid Abdülbaki Elhüseyni (k.s.) Hazretlerinin

Sadaka-i Cariyesidir

İstanbul 2015

HÂCEGÂN : 81
Tasavvuf Risaleleri: 5
yayin@semerkand.com
ISBN: 978-605-159-140-7

Yazar : Abdullah b. Alevî el-Haddâd
Tercüme : Muhammed Danışman
Editör : Eser Sazak
Redaksiyon : Eser Sazak
Arapça Tashih : Adem Ürün
İmla Tashihi : Nedret Topçu
Kapak : Yusuf Boyraz
İç Tasarım : M. Vehbi Ümit
Baskı : Sistem Matbaacılık
Davutpaşa Cad.
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa/İstanbul
Tel: 0212 482 11 01
(yaygın dağıtım)

Aralık 2015, İstanbul
2. Baskı

© Bu eserin tüm yayın hakları
Semerkand Basım Yayın Dağıtım A.Ş.'ye aittir.

GENEL DAĞITIM

POZİTİF DAĞITIM **TÜRKİYE:** Eyüpsultan Mah. Esma Sokak. No. 3 Samandıra-Sancaktepe-İstanbul
Tel: 0216 564 26 26 **Faks:** 0216 564 26 36 online satış: www.semerkandpazarlama.com

EROL MEDİEN **AVRUPA** EROL Medien GmbH Kölner Str. 256 51149 Köln
Tel: 02203/369490 **Fax:** 02203/3694910 www.semerkandonline.de

MÜRİDİN EDEPLERİ

[Risâletü Âdâbi Sülûki'l-Mürîd]

Abdullah b. Alevî el-Haddâd
[kuddise sırruhû]

Tercüme
Muhammed Danışman

HÂCEGÂN

İÇİNDEKİLER

ABDULLAH b. ALEVÎ
el-HADDÂD'IN HAYATI 7
İlim Tahsili ve İlimdeki Derecesi 8
Eserleri 10
Bazı Sözleri 14

ÖNSÖZ 17

İlâhî İşaret ve Feyizlere
Kalbi Açık Tutmak 23
Tövbenin Şartları ve Günahlardan Sakınmak 26
Kalbi Vesveselerden ve Kötü Ahlâktan
Korumak 28
Günahlardan ve Dünyanın Fitnesinden
Sakınmak 32

Daima Abdestli Olmaya Özen Göstermek ve Az Yemek 35
İbadetleri İhlâs ve Şuurla Yapmak 36
Namazı Dosdoğru Kılmak ve Huşû 38
Cuma, Cemaat ve Müekked Sünnetlere Riayet Etmek 40
Zikir ve Tefekküre Teşvik 41
Nefis ve Şeytanın Tuzaklarından Sakınmak 43
Nefsin Halleri ve Sabra Yönelmek 45
Dünyadan Sakınmak ve Meşakkatlere Karşı Sabır 48
İnsanların Eziyetine Sabretmek 54
İnsanlardan Bir Şey Beklememek 55
En Büyük Keramet 56
Rızık Endişesine Düşmekten Sakınmak 57
Müridin Edepleri ve Kâmil Mürşidin Vasıfları 60
Sadık Müridin Bazı Vasıfları 66

ABDULLAH b. ALEVÎ el-HADDÂD'IN HAYATI

Abdullah b. Alevî b. Muhammed el-Haddâd el-Yemenî (v. 1132/1720) Bâ Alevî ailesine mensup âlim, mutasavvıf ve şair bir zattır. 4 Safer 1044 (30 Temmuz 1634) tarihinde Hadramut'un Terîm kasabasında doğdu. Nesebi Cafer-i Sâdık, Muhammed el-Bâkır ve Zeynelâbidin silsilesiyle Hz. Hüseyin'e kadar uzandığı için "seyyid" unvanıyla anılır; diğer bazı yakınları gibi Haddâd lakabı veya Haddâdî nisbesiyle tanınır. 4. (10.) yüzyılda Basra'dan Hadramut yöresine göç eden Abdullah b. Ahmed'in oğlu Alevî'ye nisbetle Âl-i Alevî, Benî

Alevî, Bâ Alevî, Aleviyyûn gibi isimlerle anılan ailesi özellikle ilim ve takvaları, telif ve tedris faaliyetleri, camiler ve ilmî kurumlar tesis ederek İslâm kültürünün gelişmesine yaptıkları katkılarla tanınmıştır.

İlim Tahsili ve İlimdeki Derecesi

Haddâd, dört yaşında iken çiçek hastalığına yakalanarak gözlerini kaybetmesine rağmen güçlü hafızası ve parlak zekâsı sayesinde öğrenimini başarıyla sürdürdü. Hıfzını ikmal edip ilk eğitimini tamamladıktan sonra fıkıh tahsiline ağırlık verdi. Aralarında Sehl b. Ahmed Bâ Hasan'ın da bulunduğu hocalardan fıkıh dersleri aldı. Ayrıca irşad alanında da kendini yetiştirdi. Seyyid Muhammed b. Alevî es-Sekkâf'la mektuplaşarak ondan tasavvuf zevki aldı. İbadet ve ahlâkıyla da temayüz eden Haddâd, gerek ilmî gerekse dinî ve tasavvufî kişiliği sayesinde devrinin en seçkin şahsiyetleri arasında yer aldı. Öğrencilerinden Muhammed b. Zeyn'in *Gâyetü'l-Kasd ve'l-Murâd* adlı eserinde belirttiğine göre fıkıhta "mutlak müctehid" mertebesine ulaşan Haddâd Kur'ân-ı Kerîm'e çok

zengin yorumlar getirebiliyordu.[1] İslâm dünyasının çeşitli bölgelerinden pek çok kimse Terîm'e gelerek onun ilminden ve tasavvufî terbiyesinden faydalanma imkânı buldu. Aralarında oğulları Hasan ve Alevî ile Muhammed b. Şeyh el-Cifrî, Ahmed b. Zeyn el-Habeşî, Ömer b. Hâmid, Hasan b. Muhammed, Ali b. Abdullah es-Sekkâf, Ahmed b. Abdülkerim eş-Şeccâr gibi isimlerin de bulunduğu birçok âlim Haddâd'dan öğrenim görmüştür.

Terîm'de ve çevresindeki yerleşim birimlerinde mescidler ve hayır kurumları inşa ettiren Haddâd'ın otuz altı yaşında iken gerçekleştirdiği hac ziyaretiyle diğer seyahatleri sırasında gittiği her yerde âlimler ve önemli kişiler tarafından ilgiyle karşılandığı, ilim ve irşadından faydalanıldığı, çeşitli gruplar arasında baş gösteren ihtilafların çözümünde etkin rol oynadığı yolundaki bilgiler, onun genç yaştan itibaren saygın bir âlim haline geldiğini göstermektedir. 7 Zilhicce 1132'de (10 Ekim 1720) Hâvî'de vefat etmiş ve naaşı Terîm'e getirilerek burada defnedilmiştir.

1 Abdullah b. Muhammed el-Kindî, *Rihletü'l-Eşvâkı'l-Kaviyye* (Abdullah b. Muhammed es-Sekkâf, *Ta'lîkât* içinde) [baskı yeri yok], 1405, s. 39.

Öğrencilerinden Muhammed b. Zeyn onun hakkında *Gâyetü'l-Kasd ve'l-Murâd fî Menâkıbi'l-Kutbi'l-Gavs Abdillâh b. el-Alevî el-Haddâd* (Bombay 1885) adıyla bir eser yazmış, Ahmed b. Abdülkerim eş-Şeccâr adlı öğrencisi de *Tesbîtü'l-Fuâd* adlı eserinde hocasının çeşitli konulara dair sözlerini derlemiştir.

Eserleri

1. *ed-Dürrü'l-Manzûm li-Zevi'l-Ukûl ve'l-Fühûm.* 150 kasideden oluşan hacimli bir divandır. İçinde İbnü'l-Fârız'ın kasidesinin vezniyle nazmedilmiş uzun bir kasîde-i tâiyye de bulunmaktadır. Eserdeki bazı bölümlerin, müellifin vefatından sonra Terîm ve çevresinde namazların ardından evrâd olarak okunduğu söylenir. Kasidelerin birçoğu için şerhler yazılmış, bir kasidesi de Hüseyin b. Muhammed Bâ Fazl tarafından tahmîs edilmiştir. Çeşitli kütüphanelerde yazma nüshaları bulunan eser Bombay'da (1302) ve Kahire'de (1302, 1304, 1927) yayımlanmıştır.

2. *el-Fusûlü'l-İlmiyye ve'l-Usûlü'l-Hikemiyye.* 1130'da (1718) telif edilen ve kırk fasıl ile bir hâti-

meden meydana gelen eserin müellifin ders, vaaz ve irşad notlarından oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Eserde, başta Gazâlî'nin *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*'i olmak üzere tasavvuf ve ahlâka dair kaynaklardan önemli ölçüde faydalanılmış, hâtime kısmında ise çeşitli âyetlerle hadislere yer verilmiş ve ünlü kişilerin sözleri derlenmiştir. Kitap, 1274 (1858) tarihli bir nüshası esas alınarak Kahire'de basılmıştır.

3. *İthâfü's-Sâil bi-Cevâbi'l-Mesâil.* Müellif, *ez-Zâika bi-Kırâati'l-Ecvibeti'r-Râika* adıyla da andığı (s. 4) bu eserini, ziyaret amacıyla Şibâm şehrinde bulunduğu sırada Abdurrahman b. Abdullah Bâ Abbâd adlı bir dostunun kendisine yönelttiği soruları cevaplamak üzere telif ettiğini belirtir (s. 3-4). Eğitim ve öğretimde soru sormanın âdabına dair bir mukaddime ile başlayan eserde kelime-i tevhidin yorumu yapılmış, bu münasebetle çeşitli itikadî meseleler üzerinde durulmuş, Allah'ın huzurunda bulunmanın anlamı ve âdabı, Allah'ı noksan sıfatlarından tenzih etme, pişmanlık ve tövbe, bekâ, fenâ, zikir ve evrâd, semâ gibi konular üzerinde durulmuştur. Hâtime kısmında ise Ebû Bekir b. Abdullah el-Ayderûs'un bazı ta-

savvufî şiirleri izah edilmiştir. 1072 (1661) yılında tamamlanan eser Kahire'de basılmıştır.

4. *Sebîlü'l-Ezkâr bimâ Yemurru bi'l-İnsân ve Yenkadî lehû mine'l-A'mâr. Sebîlü'l-Ezkâr ve'l-İ'tibâr*[2] adıyla da bilinir. Son kısmında 1110 yılının Şaban ayında (Şubat 1699) tamamlandığı kaydedilir. Buna rağmen eser, Serkîs tarafından yanlışlıkla 1283 (1866) civarında vefat eden Fazl b. Alevî b. Muhammed el-Hüseynî'ye nisbet edilmiştir.[3] Hayatın başlangıcı, devamı ve sonunun ele alındığı eserde her insanın, Hz. Âdem'in sulbünden başlayıp kendi anne babasına kadar ulaşan intikal devresi, dünyada yaşadığı hayat, ölümünden dirilişine kadar geçen berzah dönemi, haşir ve hesap devresi, cennet veya cehennemde bulunacağı devre şeklinde beş safhadan geçeceği belirtilerek her safhayla ilgili açıklamalar yapılmıştır. Eser Kahire'de basılmıştır.

5. *Risâletü'l-Müzâkere maa'l-İhvân ve'l-Muhibbîn min Ehli'l-Hayr ve'd-Dîn.* Ahlâkî ve tasavvufî konulara dair bir mev'iza kitabı olup müellifin

2 Brockelmann, *GAL Suppl.*, 2/566.

3 *Mu'cemü'l-Matbûâti'l-Arabiyye*, 1/517.

de belirttiği gibi (s. 41) başta Gazâlî'nin *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*'i olmak üzere çeşitli kitaplardan yapılmış bir derlemedir. 1099'da (1688) tamamlanan eserin birkaç baskısı yapılmıştır.

6. *Risâletü'l-Mürîd.* Seyrü sülûkün usul ve âdabını anlatan, dinin emir ve yasaklarına riayet etmeden sûfî olunamayacağını vurgulayan, özellikle ahlâkî erdemlere ağırlık veren eserde şeyh seçiminde keramete önem verilmemesi istenmekte, en iyi şeyhin sözleri ve yaşayışıyla müridine örnek teşkil eden kişi olduğu belirtilmektedir. 1071'de (1661) tamamlanan eser Kahire'de basılmış olup (Matbaatü'l-Halebî, ts.) bu baskının sonuna Haddâd'ın günlük evrâdının bir listesi de eklenmiştir.

7. *ed-Da'vetü't-Tâmme ve't-Tezkiretü'l-Âmme (el-Vasıyyetü'l-Haddâdiyye)* (Kahire 1304, 1371). 1114'te (1702) tamamlanan eser bir mev'iza kitabı olup Alevî b. Ahmed es-Sekkâf tarafından *İlâcü'l-Emrâzi'r-Reddiyye bi-Şerhi'l-Vasıyyeti'l-Haddâdiyye* adıyla şerhedilmiştir.

8. *Risâletü'l-Muâvene ve'l-Müzâhere;* **9.** *en-Nesâihu'd-Dîniyye ve'l-Vesâya'l-İmâniyye;* **10.** *ed-Düre-*

rü'l-Behiyye fi'l-Ahlâki'l-Marziyye; **11.** *Tebsıratü'l-Velî bi-Tarîki's-Sâdâti Benî Alevî;* **12.** *el-Mesâilü's-Sûfiyye;* **13.** *et-Tevessülât li'n-Nebî;* **14.** *Lüm'atü'n-Nibrâs fî Sîreti'n-Nebî;* **15.** *Miftâhu's-Saâde ve'l-Felâh;* **16.** *Hizbü'l-Feth;* **17.** *el-Kasîdetü'l-Gazeliyyetü'l-İlmiyye.* Ebû Bekir b. Semît tarafından *Tuhfetü'l-Lebîb bi-Şerhi Lâmiyyeti'l-Habîb* adıyla şerhedilmiştir (Kahire 1332). **18.** *Râtibü'l-Kub el-Haddâd.* Eseri Alevî b. Ahmed b. Hasan Bâ Alevî *Bugyetü Ehli'l-İbâdeti ve'l-Evrâd ve'l-Fevâid*, Ali b. Ahmed b. Abdullah Bâ Sûdân da *Zahîretü'l-Meâd* adıyla şerhetmişlerdir.[4]

Bazı Sözleri

"Dünya iki şeydir, üçüncüsü yoktur. Birincisi malı sevmek, diğeri şöhreti sevmek. Her kim hem dünyada hem şöhrette zâhid olursa o sıddıktır. Her kim malda zâhid olup şöhrette zâhid olmazsa o riyakârdır. Kim ki şöhrette zâhid olup malı severse o er değildir. Kim de malı ve şöhreti severse cezasının en azı onlardan mahrum bırakılmasıdır."

4 Müellifin biyografisine dair yazımı esnasında *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ndeki ilgili maddeden (*DİA*, 14/551-553) faydalanılmıştır.

"Kişinin akıllı olmasının en büyük delili, zamanındaki âlimleri övmesidir. Mütevazi olmasının en büyük delili önde olmayı hak ettiği halde arkada durmayı kabul etmesidir. Hâlis olmasının en büyük delili ise Hakk'ın rızası karşısında halkın kızmasına aldırış etmemesidir."

"Her kim kendisinde olmayan hayırlarla övülmek isterse ve kendinde olan kötülüklerle bahsedilmekten hoşlanmaz ise bil ki o riyakârdır."

"Tembellik ve mahrumiyet, kim sahibine daha fazla zarar verecek diye birbiriyle tartışmaya başladı. Hüküm vermesi için aklın yanına gittiler. Akıl onların arasında hüküm koyarak tembelliğin kök olduğunu, mahrumiyetin de dal olduğunu söyledi."

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ÖNSÖZ

Müridlerin kalplerine dilediği vakit irade ateşini koyan ve böylece onları saadet yoluna girmeye çağıran Allah'a hamdolsun. O saadet yolu ki imandan, ibadetten ve her türlü kötü alışkanlıklar ile hakikati olmayan sûretleri yok etmekten ibarettir.

Efendiler efendisi Hz. Muhammed'e [sallallahu aleyhi vesellem], onun âl ve ashabına salâtü selâm olsun.

Doğru söyleyenlerin en doğrusu olan yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyuruyor:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا
مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا
وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

"Her kim bu çarçabuk geçen dünyayı dilerse ona, yani dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadarını dünyada hemen verir, sonra da onu, kınanmış ve kovulmuş olarak gireceği cehenneme sokarız. Kim de ahireti diler ve bir mümin olarak ona yaraşır bir çaba ile çalışırsa, işte bunların çalışmaları makbuldür" (İsrâ 17/18-19).

Âyetteki "âcile" kelimesinden maksat dünyadır. Dünyayı elde etmek için gayret edenler bir yana, onu sadece istemekle yetinenin kınanarak ve aşağılanarak varacağı yer cehennemse, o halde akıllı bir kimsenin dünyadan yüz çevirip kaçınması gerekmez mi?

Âyetteki "ahiret" kelimesinden maksat ise cennettir. Cennetle kurtuluşu elde etmek sadece istemekle olmaz. Bunun yanında yüce Allah'ın şu kelâmında işaret edilen iman ve salih amel de bulunmalıdır.

وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

"Kim de ahireti diler ve bir mümin olarak ona yaraşır bir çaba ile çalışırsa" (İsrâ 17/19).

Mükâfatı gerektiren çalışma; Allah'ın fazl u keremi ve rahmetiyle sahibinin sonsuz övgülere ve büyük sevaplara hak kazandığı Allah katında makbul olmuş bir ameldir. Dünyayı arzulayan kimselerden her yönden hüsranda olanlar ise, haklarında âyette bahsedilen tehdidin gerçekleşeceği kimselerdir. Bunlar dünyayı, ahireti unutacak derecede arzulayıp ahirete iman etmeyen ya da iman edip de ahiret için çalışmayanlardır. Birinci kısım (ahireti unutup iman etmeyenler) küfre düşmüşlerdir ve ebediyen cehennemde kalacaklardır. İkinci kısım (ahirete iman edip onun için çalışmayanlar) fâsıktırlar ve hüsranlıkla damgalanmışlardır.

Resûlullah [sallallahu aleyhi vesellem] şöyle buyuruyor:

اِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَاِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا اَوِ امْرَاَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ اِلَى مَا هَاجَرَ اِلَيْهِ

"Ameller ancak niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır. Öyleyse kimin hicreti Allah'a ve Resûlü'ne ise, onun hicreti Allah ve Resûlü'nedir. Kimin de hicreti elde edeceği bir dünyalığa veya nikâhlayacağı bir kadına ise, onun hicreti de o hicret ettiği şeyedir."[5]

Resûl-i Ekrem [sallallahu aleyhi vesellem] bu hadis-i şeriflerinde niyetsiz amel olamayacağını ve insanın niyetine göre sevap veya ceza alacağını, eğer niyeti hayırsa karşılığının da hayır olacağını, niyeti kötüyse cezasının da kötü olacağını haber vermiştir.

5 Buhârî, Bed'ü'l-Vahy, 1; Ebû Davud, Talâk, 11; Tirmizî, Cihâd, 16; Nesâî, Tahâret, 59; İbn Mâce, Zühd, 26.

Şüphesiz niyeti güzel olanın ameli de güzel olur. Niyeti kötü olanın ise; her ne kadar zâhirde insanlara gösteriş yapmak için amel işleyen kimse gibi ameli güzel görünse de gerçekte ameli de kötüdür.

Hz. Peygamber kendisine gereği gibi uyarak Allah için amel eden kimsenin, sevabını Allah'tan alacağını, dönüşünün Allah'ın rızasına ve cennete olacağını, o kimsenin Allah'a yakın ve Allah'ın seçkin kullarına komşu olacağını haber vermiştir.

Yine Allah Resûlü Allah'tan başkasına yönelerek O'ndan başkası için amel edenlerin; sevaplarını ve mükâfatını almak için, gösterişte bulundukları ve kendilerine ne zarar ve ne de fayda verebilen; öldürmeye, diriltmeye ve ölümden sonra tekrar canlandırmaya güçleri yetmeyenlere gönderileceklerini haber vermiştir.

Resûlullah'ın [sallallahu aleyhi vesellem] ameller arasından hicreti tercih etmesi özel olanla genel olana dikkat çekmek içindir. Zira anlayış sahiplerinin mâlumudur ki Resûl-i Ekrem'in bu haberi sadece hicrete has olmayıp, İslâm'ın bütün kanunlarını kapsayan genel bir haberdir.

Ey istek ve arzuyla yönelen mürid! Benden kendin için bana ait bir söz göndermemi istediğinde, sana münasip gördüğüm bir söz yanımda hazır değildi. Bunun için sana müridliğin âdabıyla ilgili, anlaşılması kolay, kapsayıcı, kısa ve öz birkaç konu gönderiyorum.

Allah Teâlâ'dan, bu risâlede kalbime ilham ettiği ve bana ulaştırdığı lutufla beni, seni ve diğer kardeşlerimizi faydalandırmasını diliyorum. O bana yeter ve O ne güzel vekildir.

İlâhî İşaret ve Feyizlere Kalbi Açık Tutmak

Bil ki yolun başı kulun kalbine atılan kuvvetli teşviklerle başlar. Bu teşvikler kulu Allah'a ve ahiret amellerine yönelmeye sevkettiği gibi, dünyadan ve insanların meşgul oldukları dünyayı mâmur kılma, dünya malı toplama, dünyanın bütün lezzetlerinden faydalanma, dünyanın süsüne aldanma gibi durumlardan da yüz çevirmeye sevkeder.

Kulun kalbine yerleştirilen bu teşvik, Allah'ın bâtınî askerlerinden bir askerdir. Bu, kula Allah'tan gelen yardım ve yol gösterici bir kılavuzdur. Bu kapı genellikle kula ya bir korkutma ya bir rağbet ya da bir teşvik ile açılır. Veyahut kul, Allah dostlarına baktığında ya da onların nazarını aldığında hatta bazan da sebepsizce açılır.

Bu tür işaretlere yönelmek gerekli görülmüş ve teşvik edilmiştir. Kulun kalbinde böyle bir uyanıklığa ulaşabilmesi için ilâhî bir işarete muhatap olmayı beklememesi ve kapıda durmaması ahmaklıktır. Bu nasıl böyle olmasın ki ... Resûlullah [sallallahu aleyhi vesellem] buyuruyor:

إِنَّ لِرَبِّكُمْ فِي أَيَّامِ دَهْرِكُمْ نَفَحَاتٍ أَلَا فَتَعَرَّضُوا لَهَا

"Yaşadığınız günler içinde Rabb'inizin size gönderdiği nefahat (rahmet esintileri) vardır. Bunların size de dokunmasını sağlayınız."[6]

Allah kime böyle bir işarette, yardımda ve ikramda bulunmuşsa bunun değerini bilmelidir. Ve yine bilmelidir ki değeri ölçülemeyecek ve şükrü eda edilemeyecek bu nimet, Allah'ın kendisine verdiği en büyük ihsandır. Bu sebeple kişi Allah'ın verdiği bu nimete şükretmek için elinden ne geliyorsa yapmalıdır. Çünkü Allah Teâlâ onu emsalleri arasından seçip böyle bir ihsanda bulunmuştur. Şu dünyada seksen sene yaşayıp da Allah'ın bu

6 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 19/233; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 10/229; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 2398.

işaretlerinden, bu yardımlarından hiçbiri kapısını çalmamış niceleri vardır.

Mürid, kendisine Allah'tan gelen bu işareti, bu tesiri kuvvetlendirmeye, muhafaza etmeye ve ona icabet etmeye çalışmalıdır. Bunu kuvvetlendirmek Allah'ı zikretmekle, Allah katındaki mükâfatı düşünmekle ve Allah'ın dostlarıyla oturmakla sağlanır. Bu tesiri korumak ise, gafillerden uzaklaşmakla ve şeytanların vesveselerinden yüz çevirmekle olur. Bu tesire icabet ise, kulun bir an önce Allah'a dönmesiyle, Allah'a yönelmesinde sadık olmasıyla, şimdi yapması gerekeni başka zaman yaparım diye kendini aldatmamasıyla, gevşeklik göstermemekle, vazifelerini geç bırakmamakla olur. Kul, eline geçen en küçük fırsatı değerlendirmeli, Allah ona bir kapı açınca hemen girmeli, Allah'tan bir çağırıcı onu çağırınca hemen icabet etmelidir.

"Bu işi yarın yaparım, yarından sonra yaparım" demekle kendini aldatmaktan sakınmalıdır. Zira böyle yapmak şeytanın amelindendir.

Sâlik, gayesine yönelip gevşeklik göstermemeli, boş vakit bulamıyorum, ben bu işe ehil değilim diyerek bahane uydurmamalıdır.

Ebü'r-Rebî' [rahmetullahi aleyh] şöyle demiştir: "Kolunuz kırık, bacağınız topal da olsa Allah'a yürüyünüz. İyileşmeyi beklemeyiniz! Zira sıhhate kavuşmayı beklemek tembelliktir."

İbn Atâullah da *Hikem*'inde şöyle demiştir: "Ameli boş vakitlere bırakman nefsin ahmaklığındandır."

Tövbenin Şartları ve Günahlardan Sakınmak

Müridin, Allah Teâlâ'nın yolunda ilk yapacağı şey bütün günahlardan Allah'a tövbe etmektir. Eğer kullardan birine zulmederek bir şey almışsa mümkünse onu sahibine iade etmelidir, mümkün değilse hak sahibinden helâllik istemelidir. Çünkü zimmeti mahlûkatın hukukuyla rehin olan kimsenin Allah'a yürümesi mümkün değildir.

Tövbenin kabul edilmesinin şartı, samimi bir şekilde geçmiş günahlardan pişmanlık duymak ve ömrü boyunca bir daha o günaha dönmemeye kararlı olmaktır. Eğer kişi tövbe ettikten sonra günahları işlemeye devam eder, ya da günahlara dönmeyi azmederse tövbesi kabul edilmez.

Mürid, daima Rabb'ine kullukta kusur ettiğini ve O'nun rızasını yerine getiremediğini itiraf etmelidir. Ne zaman kusurundan dolayı hüzünlenir ve bu kusurundan dolayı kalbi mahzun olursa bilsin ki Hak Teâlâ onunla beraberdir. Nitekim yüce Allah bir hadis-i kudsîde şöyle buyuruyor:

أَنَا عِنْدَ الْمُنْكَسِرَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ أَجْلِي

"Ben benim için gönlü kırıkların yanındayım."[7]

Mürid büyük günahları işlemek bir yana dursun, öldürücü zehirden kaçındığı gibi küçük günahlardan da kaçınmalıdır. Günah işlemekten, zehiri yemekten korktuğundan daha fazla korkmalıdır. Zira zehir vücudu zehirlediği gibi günahlar da kalbi zehirler. Halbuki mümin için kalp, bedeninden daha değerlidir. Onu koruyup ıslah etmesi onun en büyük sermayesidir.

Beden âfetlerin hedefidir. Kısa bir zamanda ölümle telef olur, telef olmasıyla faydasız, kederli dünyadan ayrılır ve kurtulur. Ancak kalp zarar

7 Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, nr. 614; Sehâvî, *el-Makâsıdü'l-Hasene*, nr. 188.

görürse ahiret de zarar görür. Zira kişinin Allah'ın gazabından kurtulması, O'nun rızasını ve sevabını kazanması ancak Allah'a kalb-i selim (temiz bir kalp) ile gitmesiyle mümkündür.

Kalbi Vesveselerden ve Kötü Ahlâktan Korumak

Mürid, kalbini vesveseden, zararlı şeylerden ve çirkin düşüncelerden korumalıdır. Kalbinin kapısına vesvesenin girmesinden koruyacak bir murakabe bekçisi koymalıdır. Zira vesvese kalbe girerse onu bozar ve onu kalpten çıkarmak da zorlaşır.

Mürid, Rabb'inin nazargâhı olan kalbini dünya arzularına yönelmekten, kinden, düşmanlıktan, müslümanları aldatıp hainlik etmekten, müslümanlara kötü zanda bulunmaktan temizlemelidir. Onlara nasihatkâr, merhametli ve şefkatli olmalı, bütün müslümanların hayırlı olduğuna inanmalıdır. İyilikten kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmeli, kötülükten ise kendisi için hoşlanmadığı şeyleri müslüman kardeşleri için de hoş karşılamamalıdır.

Ey mürid! Bilmelisin ki kalbin öyle isyankârlıkları vardır ki bunlar diğer âzaların günahlarından daha

kötü, daha çirkin ve daha pistir. Kalp bu günahlardan temizlenmedikçe ve kurtulmadıkça Allah Teâlâ'nın marifetine ve muhabbetine uygun hale gelmez. Bu günahlardan en kötüleri; kibir, riya ve hasettir. Kibir, sahibinin son derece ahmak, cahil ve aptal olduğunu gösterir. Kendisinin pis bir nutfeden yaratıldığını ve kısa bir zaman sonra atılmış bir leş gibi olacağını bilen bir kimse nasıl olur da kibirlenebilir? Bir kişide faziletli şeyler, güzellikler varsa bu Hak Teâlâ'nın fazl u keremi sebebiyledir. Bu faziletlerin ve güzelliklerin ne elde edilmesinde ne de korumasında insanın bir gücü yoktur.

Cenâb-ı Hakk'ın fazl u keremiyle verdiği şeylerle, Allah'ın kullarına karşı kibirlenen kişi yaptığı bu edepsizliğinden ve Rabb'inin vasfı olan büyüklükle O'na karşı münakaşaya yeltenmesinden dolayı yüce Allah'ın kendisine verdiği nimeti elinden almasından korkmuyor mu?

Riya ise riyakârın kalbinin Allah Teâlâ'nın azametinden, heybetinden boş olduğunu gösterir. Çünkü o kimse amellerini mahlûkat için yapmakta ve süslemekte, kendini güzel göstermeye

çalışmakta, âlemlerin Rabb'i olan Allah'ın ilmiyle yetinmemektedir. Kim ki kullar için salih amel işler ve bununla onlardan sevgi ve saygı bekler ve ona iyilik yapsınlar diye yaparsa o kimse riyakâr, cahil ve dünyaya isteklidir. Çünkü zâhid bir kimse, insanlar ona hürmet gösterip yönelseler ve mallarını ona verseler dahi bundan hoşlanmaz ve yüz çevirir. Halbuki riyakâr, ahiret amellerini vasıta yaparak dünyalık elde etmeye çalışmaktadır. Bundan daha cahili var mıdır?

Kişinin dünyada zâhid olmaya gücü yoksa onu sahibinden yani Allah'tan istesin. Zira bütün mahlûkatın kalpleri onun elindedir (kudreti ve iradesindedir). Allah Teâlâ kendisine yönelene dünyayı yönlendirir ve dilediği şekilde onun emrine verir.

Haset ise Hak Teâlâ'ya karşı açıkça bir düşmanlıktır. Mülkünde açıkça ona karşı bir münakaşadır. Çünkü Cenâb-ı Hak bazı kullarına bir nimet vermişse şüphesiz ki dilediği için, seçtiği için vermiştir. Kimse onu zorlamamıştır ve de zorlayamaz. Eğer kul Mevlâ'sının dilediğinin tam tersini isterse şüphesiz ki edepsizlik yapmış olur ve helâke müstahak olmuş olur.

Haset bazan şöhret ve mal sahibi olmak gibi dünya işleri için olur. Halbuki bunlar haset edilmeyecek kadar değersiz şeylerdir. Kişiye düşen, bu musibetle imtihan olan kimseye merhamet etmek ve kendisini bu haset belasından kurtaran Allah'a hamdetmektir.

Bazan da haset ilim ve doğruluk gibi ahiret işleri için olur. Müridin, tâbi olduğu yolda kendisine uyumlu olan ve işlerine yardımcı olan arkadaşına haset etmesi çirkin bir davranıştır. Kişi, aksine böyle bir arkadaşı olduğu için sevinmelidir. Çünkü ona yardımcı olan ve kendisiyle güçleneceği bir arkadaşı vardır. Mümin kardeşiyle çoktur ve güçlüdür.

Bütün bunların ötesinde mürid, zâhiren insanları Allah yolunda birleştirmeye ve O'na itaatle meşgul olmalarını sağlamaya gayret etmeli, kalben de bunu istemelidir. Kendisinin onlardan üstün olmasına veya onların kendisinden üstün olmalarına aldırış etmemelidir. Zira bu Allah Teâlâ'nın fazl u keremidir, O rahmetini dilediğine verir.

Kalpte birçok çirkin ahlâk vardır. Az ve öz bir şeyler söylemek istediğimizden bunların hepsini

zikretmeyip bunların kaynağı olan birkaçını zikrettik. Kalpte bulunan bu çirkin ahlâkın kaynağı ve kökü dünya sevgisidir. Nitekim hadis-i şerifte, *"dünya sevgisinin her günahın başı olduğu"* belirtilmiştir.[8] Kalp dünya sevgisinden kurtulursa doğru olur, arınır, nurlanır ve temiz olur. Aynı zamanda nurların gelişine ve sırların açılışına elverişli olur.

Günahlardan ve Dünyanın Fitnesinden Sakınmak

Mürid, âzalarını isyandan ve günahlardan sakındırmaya çalışmalı, âzalarını itaatten başka bir şey için hareket ettirmemelidir. Âzalarıyla ahirette faydasının kendisine döneceği ameller yapmalıdır. Dilini korumaya aşırı özen göstermelidir. Zira dilin cüssesi küçük ama günahı büyüktür. Dilini yalandan, gıybetten ve diğer sakıncalı sözlerden sakındırmalıdır. Yine çirkin kelâmdan ve haram olmasa dahi onu ilgilendirmeyen konulara dalmaktan kaçınmalıdır. Çünkü bu saydıklarımız hem kalbi katılaştırır hem de vakit kaybına yol

8 Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 662; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 6114.

açar. Halbuki mürid, dilini Kur'an tilâvetinden, zikirden, müslümana nasihatten, iyiliği emredip kötülükten alıkoymaktan ve ahiretine yardımcı olacak dünya ihtiyaçlarından başka bir şey için hareket ettirmemelidir. Resûlullah [sallallahu aleyhi vesellem] şöyle buyuruyor:

كُلُّ كَلَامِ ابْنِ اٰدَمَ عَلَيْهِ لَا لَهُ اِلَّا اَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ اَوْ نَهْيٌ عَنْ مُنْكَرٍ اَوْ ذِكْرُ اللهِ

"Âdemoğlunun, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak ve Allah Teâlâ'yı zikir hariç bütün sözleri lehine değil, aleyhinedir."[9]

Bil ki kulak ve göz kalbe açılan iki kapıdır. Onlardan giren her şey kalbe varır. İnsanın işittiği ve gereksiz gördüğü kalpte tesir bırakan nice şeyler vardır ki onları kalpten temizlemek oldukça zordur. Çünkü kalp ona ulaşan her şeyden çok çabuk etkilenir ve bir şeyden etkilendiğinde o şeyi kalpten atmak güçtür. Dolayısıyla mürid, kulağını ve gözünü korumakta özen göstermeli, bütün âzalarını günahlardan ve fuzuli şeylerden

9 Tirmizî, Zühd, 62.

sakındırmaya çaba sarfetmelidir. Dünyanın süsüne ve güzelliklerine arzulama gözüyle bakmaktan sakınmalıdır. Zira dünyanın dışı fitne, içi ise ibretle doludur. Göz, onun dışındaki fitneye bakar, kalp ise onun içindeki ibrete bakar. Nice mürid vardır ki dünyanın güzelliklerine dalıp kalbiyle dünya muhabbetine meyletmiş, dünyalık toplamaya ve dünyasını imar etmeye çaba sarfetmiştir.

Bu sebeple ey mürid! Yapman gereken şey, bütün kâinata gözünü kapatıp sadece ibret nazarı ile bakmaktır. Yani kâinata baktığında onun yok olup gideceğini, daha önce de mevcut olmadığını hatırlamalı ve nice insanın onu seyredip gittiğini, onunsa hâlâ durduğunu, nice insanın da gidip yerine başkalarının geldiğini düşünmelisin.

Varlıklara nazar ettiğinde, onları yaratan ve yoktan var eden zatın kudretinin mükemmelliğini idrak etmek isteyen bir kimsenin nazarı gibi ibret ile bak. Çünkü bütün varlıklar, ancak kalpleri nurlu olanların ve Allah'ın nuruyla bakanların işitebileceği hal diliyle şöyle seslenir: "Allah'tan başka ilâh yoktur, O Azîz'dir, Hakîm'dir."

Daima Abdestli Olmaya Özen Göstermek ve Az Yemek

Mürid daima abdestli olmalı, abdesti bozulduğunda abdest almalı ve iki rekât namaz kılmalıdır. Evliyse ve hanımıyla cinsî münasebette bulunduysa hemen gusül almalı, cenabet durmamalıdır. Az yemek suretiyle daima abdestli durmaya çalışmalıdır. Çünkü çok yemek yiyen kimse abdeste daha çok çıkar ve bu yüzden devamlı abdestli kalması zordur. Yine az yemek, az uykuya yardımcıdır. Az uyku ise müridliğin en önemli özelliklerinden biridir. Müridin, iyice acıktığında yemesi, iyice uykusu geldiğinde yatması, ihtiyaç halinde konuşması ve insanlardan fayda aldığı kişilerle oturması gerekmektedir. Çok yemek yiyenin kalbi katılaşır, âzaları ibadette ağırlaşır. Çok yemek çok uyumaya ve çok konuşmaya sevkeder. Müridin uykusu ve konuşması çok olursa, müridliği hakikati olmayan sûretten ibaret olur. Resûlullah [sallallahu aleyhi vesellem] bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

مَا مَلَأَ ابْنُ اٰدَمَ وِعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ حَسْبُ ابْنِ اٰدَمَ لُقَيْمَاتٌ يُقِمْنَ صُلْبَهُ فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَثُلُثٌ لِطَعَامِهِ وَثُلُثٌ لِشَرَابِهِ وَثُلُثٌ لِنَفَسِهِ

"Âdemoğlu, midesinden daha zararlı bir kap doldurmamıştır. Âdemoğluna belini doğrultması için birkaç lokma kâfidir. Mutlaka yemesi gerekiyorsa, midesinin üçte birini yemeğe, üçte birini suya, üçte birini de nefes alıp vermeye ayırmalıdır."[10]

İbadetleri İhlâs ve Şuurla Yapmak

Müridin, haramlara ve yasaklara insanların en uzağı, farzlara ve emirlere en riayet edeni, Allah'a yaklaştırıcı şeylerde en hırslısı, iyiliklere koşmakta en aceleci olması gerekmektedir. Zira müridin diğer insanlardan ayrıcalıklı olması, ancak Allah'a ve O'nun kulluğuna yönelmesi, kendisini ibadetinden alıkoyacak her şeyden kaçınmasıyla müm-

10 Tirmizî, Zühd, 47; İbn Mâce, Et'ime, 50; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 4/132.

kündür. Mürid, nefesleri ve vakitleri hususunda cimri olmalı, bunların azını veya çoğunu sadece kendisini Rabb'ine yaklaştıracak ve ahirette faydası kendisine dönecek şeylere sarfetmelidir. Her çeşit ibadetten, devamlı yapacağı bir virdi olmalı, zorlukta ve kolaylıkta bunları terketmemelidir.

Kur'ân-ı Kerîm'i manalarını düşünerek ve tertîl üzere çokça okumalı, Rabb'inin kelâmını okurken kalbi O'nun azametiyle dolup taşmalıdır. Gafillerin yaptığı gibi fasih bir dille okumak için kendini zorlayarak ve yüksek sesle Allah'a karşı tâzim ve huşûdan yoksun bir kalple okumamalıdır. Çünkü gafiller Kur'ân-ı Kerîm'i başından sonuna kadar böyle okurlar fakat manasını düşünmezler ve niçin indiğini bilmezler. Şayet bilselerdi onunla amel ederlerdi. Zira ilim fayda veren şeydir. İlim öğrenip de amel etmeyenin cahilden farkı yoktur. Hatta Allah'ın azabı bildiği halde amel etmeyen üzerinde daha kuvvetlidir. Buna göre cahilin hali onun halinden daha iyidir. Bu sebeple denilmiştir ki: "Sana faydası olmayacak bir ilmi öğrenmektense cahil kalman daha iyidir."

Ey mürid! Teheccüdden de bir payın olsun. Çünkü gece, kulun Mevlâ'sıyla baş başa kaldığı bir zamandır. O halde geceleri Allah'a çokça yalvar ve istiğfar et. Rabb'ine; perişan olmuş, zora düşmüş bir kimsenin diliyle ve acziyetini idrak etmiş bir kalple münâcât et. Gece kalkmayı terketmekten sakın. Seher vaktinde uyanık ol ve yüce Allah'ı zikret.

Namazı Dosdoğru Kılmak ve Huşû

Ey mürid! Beş vakit namazın her birini kıyamını, kıraatini, huşûunu, rükûunu, secdelerini, diğer rükünlerini ve sünnetlerini çok itina göstererek dosdoğru kıl. Namaza dururken huzurunda durduğun yüce Allah'ın azametini kalbinde hisset. Zalimleri kahreden ve padişahların padişahı olan yüce Allah'a, vesveselerin ve gafletlerin vadisinde salınmış, dünyevî fikir ve düşüncelerin meydanında dolaşmış gafil bir kalple münâcât etmekten sakın ki azabına ve kapısından kovulmaya müstahak olmayasın. Resûl-i Kibriya şöyle buyuruyor:

إِذَا قَامَ الْعَبْدُ إِلَى الصَّلَاةِ أَقْبَلَ اللهُ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ

فَإِذَا الْتَفَتَ إِلَى وَرَائِهِ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: إِبْنُ آدَمَ

اِلْتَفَتَ اِلَى مَنْ هُوَ خَيْرٌ لَهُ مِنِّى فَاِنْ اِلْتَفَتَ الثَّانِيَةَ قَالَ مِثْلَ ذٰلِكَ فَاِنْ اِلْتَفَتَ الثَّالِثَةَ اَعْرَضَ اللّٰهُ عَنْهُ

"Kul namaza durduğunda Allah Teâlâ da yüzüyle (rızası ve rahmetiyle) ona yönelir. Eğer kul yüzüyle arkasına dönüp bakarsa Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Âdemoğlu benden daha hayırlısına yöneldi.' İkinci defa bakarsa yine aynı şekilde buyurur, üçüncü defa bakarsa Allah da ondan yüz çevirir."[11]

Hak Teâlâ namazda sadece yüzüyle başka tarafa yönelen kişiden yüz çeviriyorsa kalbiyle dünyanın süsüne ve lezzetlerine yönelenin hali nasıldır? Halbuki yüce Allah bedenlere ve dış görünüşe bakmaz. Ancak ve ancak kalplere ve kalplerin gizlediklerine bakar.

Bil ki bütün ibadetlerin ruhu ve özü Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda olduğunu bilmektir. Kimin ibadeti huzurdan yoksunsa onun ibadeti saçılmış zerreler gibi değersiz olur.

---

11 bk. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 2/80; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 2426.

İbadet ederken Allah'ın huzurunda olduğunun bilincinde olmayan kişinin misali, büyük bir padişaha ölü bir hizmetçi veya boş bir sandık hediye veren kişinin misali gibidir. Bu kişi cezaya ve mükâfattan mahrum bırakılmaya ne kadar müstahaktır.

Cuma, Cemaat ve Müekked Sünnetlere Riayet Etmek

Ey mürid! Cumayı ve cemaati terketmekten son derece sakın. Zira bunları terketmek başı boş gezenlerin âdeti ve cehalet ehlinin özelliğidir. Namazdan önce ve namazdan sonra meşru olan müekked sünnetleri muhafaza et. Vitir namazı ve duhâ namazı kılmaya; akşam ve yatsı arasını ihya etmeye, ibadetle geçirmeye devam et. Sabah namazından sonra güneş doğana kadar, ikindi namazından sonra güneş batana kadar vaktini ibadetle geçirmeye özen göster. Çünkü bu iki vakit Allah'a yönelen kullara, Allah tarafından yardımların yağdığı vakitlerdir.

Sabah namazından sonra güneş doğana kadarki geçen vakti ihya etmekte maddi rızıkları

celbeden kuvvetli bir özellik vardır. İkindi namazından güneş batana kadarki vakti ihya etmekte ise manevi rızıkları celbeden kuvvetli bir özellik vardır. Basiret sahibi büyük ârifler bunu böyle tecrübe etmişlerdir.

Resûlullah [sallallahu aleyhi vesellem] şöyle buyuruyor:

إِنَّ الَّذِي يَقْعُدُ فِي مُصَلَّاهُ يَذْكُرُ اللهَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ أَسْرَعُ فِي تَحْصِيلِ الرِّزْقِ مِنَ الَّذِي يَضْرِبُ فِي الْآفَاقِ

"Şüphesiz ki sabah namazından sonra namazgâhında oturup Allah'ı zikreden kişinin, rızkına ulaşması, rızkını tahsil etmek için dört bir tarafa yolculuk yapandan daha çabuk olur."

Zikir ve Tefekküre Teşvik

Allah yolunda emirler yerine getirildikten ve yasaklardan kaçınıldıktan sonra yapılacak ilk iş Allah Teâlâ'nın zikridir.

Ey mürid! Her vakit ve her mekânda dilinle, kalbinle Allah'ın zikrine sarıl. Bütün zikirlerin manasını içinde barındıran, bütün zikirlerin zâhirî ve bâtınî meyvesi olan zikir "lâ ilâhe illallah" zikridir. Bu "lâ ilâhe illallah" zikri yola ilk girenlerin devam etmesinin emredildiği zikirdir ve yolun sonuna varmış olanlar da yine bu zikre dönerler.

Kim ki tarikat sırlarından bir şey tatmak suretiyle sevinmek ve hakikat çeşitlerinden bir şey görmek istiyorsa hazır bir kalp, tam bir edep, sadık bir yöneliş ve kötü alışkanları ortadan kaldıran bir teveccühle Allah'ın zikrine sarılsın.

Bu manalar bir kimsede toplanırsa melekût âleminin sırları ona açılır, ruhu âlemin hakikatlerinde seyreder. Sır gözü yüceliğinin sınırı olmayan münezzeh güzelliği müşahede eder.

Ey mürid! Çokça tefekkür et. Tefekkür üç kısımdır:

Birinci kısım: Allah'ın kudretinden hayrete bırakacak şeyleri, gökyüzü ve yeryüzü memleketinin mükemmelliğini tefekkür etmektir. Bu tefekkürün neticesi marifetullahtır.

İkinci kısım: Nimetleri tefekkür etmektir. Bu tefekkürün neticesi muhabbetullahtır.

Üçüncü kısım: Dünyayı, ahireti ve onların içindeki mahlûkatın halini düşünmektir. Bu tefekkürün neticesi de dünyadan yüz çevirmek ve ahirete yönelmektir.

Biz *Muâvene* adlı eserimizde tefekkürün kısımlarını ve meyvelerini detaylıca açıkladık. Bunları öğrenmek isteyenler bu kitabımıza bakabilirler.

Nefis ve Şeytanın Tuzaklarından Sakınmak

Ey mürid! Nefsininin taatlere karşı tembelleştiğini ve hayırlara karşı ağırlaştığını hissedersen onu ümit dizginleriyle bunları yapmaya sürükle. Ona, Allah'a ibadet edenlerin büyük bir kurtuluşla kurtulacağını, ebedî nimetleri, Allah'ın rahmetini, rızasını, ebediyen kalacakları geniş cennetleri, Allah katında ve kulların nezdinde kazanacağı konumu, izzeti ve şerefi hatırlat.

Eğer nefsinin yasaklara yöneldiğini ve günahlara meylettiğini hissedersen onu korku kamçı-

sıyla alıkoy. Ona, Allah'a karşı gelenlerin zelillikle, veballe, rüsvalıkla, azapla, kovulmakla, mahrumiyetle, aşağılanmakla ve hüsranla tehdit edildiklerini hatırlatıp nasihatte bulun.

Cennet ve cehennemi küçümseyecek sözler sarfeden bazı şatahatçıların (ölçüyü kaçıranların) düştüğü hale düşmekten sakın. Allah ve Resûlü'nün tâzim ettiğini sen de tâzim et. Allah için amel et. Çünkü o senin Rabb'in, sen de O'nun kulusun. O'ndan rahmeti ve fazl u keremiyle seni cennetine koymasını, ateşinden korumasını dile.

Eğer şeytan sana, "Allah sana ve senin ibadetine muhtaç değildir, ibadetin O'na fayda vermediği gibi isyanın da zarar vermez" derse ona şöyle de: Doğru söyledin Allah bana ve amelime muhtaç değildir, ama ben onu fazl u keremine ve salih amele muhtacım. İbadet bana fayda verir, günah ise bana zarar verir. Bunu bana Rabb'im, yüce kitabında ve Peygamber'inin diliyle haber vermiştir.

Yine şeytan sana, "Eğer sen Allah katında iyilerden yazılmışsan, ister itaatkâr ol, ister günahkar ol, mutlaka cennete girersin. Şayet kötüler-

den yazılmışsan itaatkâr olsan da ateşe girersin" derse onun sözüne aldırış etme. Çünkü önceden yazılmış şeyler gaybdır. Gaybı ise Allah'tan başka kimse bilemez ve mahlûkattan hiç kimsenin gaybî bilgilerde payı yoktur. Allah'a itaat etmek, kişinin saadet ehlinden yazıldığının en büyük delilidir. Cennet ile Allah'a itaat eden kimse arasında sadece o kişinin itaat üzere ölmesi vardır. Allah'a isyan ise kişinin şakîlerden yazıldığının en büyük delilidir. Cehennem ile Allah'a isyan eden kimse arasında sadece o kişinin isyankârlığı üzere ölmesi vardır.

Nefsin Halleri ve Sabra Yönelmek

Ey mürid! Bil ki yolun başı sabır, sonu şükürdür. Başı meşakkat, sonu rahatlıktır. Başı sıkıntı ve yorgunluk, sonu fütuhat ve keşiftir, maksada ulaşmaktır. Bu da Allah'ı tanımak, O'na kavuşmak, O'nunla dost olmak, huzurunda melekleriyle birlikte saf bağlayarak durmakla olur. Her işini güzel bir sabır üzerine oturtan bir mürid her hayrı elde eder, ümit edilen her şeye ulaşır ve maksadına zaferle nail olur. Bilmelisin ki nefis yolun başında "emmâre" olur. Daima kötülüğü emreder

ve iyilikten nehyeder. Eğer insan onunla mücâhede eder, onun hevâsına muhalefette sabırlı davranırsa "levvâme" olur. Bir tarafı "mutmainne"ye bakar, bir tarafı "emmâre"ye bakar. Bir o tarafa meyleder, bir bu tarafa.

Şayet mürid nefsine rıfk ile davranıp, onu teşvik dizgini ile Allah katındaki şeylere sürer ve bu yolda onunla yürürse o vakit nefsi "mutmainne" olur. Daima iyiliği emreder, iyilikten lezzet alır ve iyiliğe ısınır. Kötülükten vazgeçirmeye çalışır, ondan nefret eder ve kaçar. Mutmainne bir nefse sahip olan kişi, insanların bir ferahlık, ünsiyet ve lezzet verdiği halde taatlerden yüz çevirmeleri ve yine geriye bir gam, yalnızlık ve acı bıraktığı halde günahlara yönelmeleri karşısında büyük bir hayrete düşer. Kendisinin ibadetten aldığı lezzeti, onların mâsiyetlerden aldığını zanneder. Sonra kendine döner ve şehvetlerden aldığı lezzet ile taatlerdeki zorlukları hatırlar. Sonunda uzun bir mücâhede ve Allah'ın inayeti sonucunda şimdiki haline kavuştuğunu anlar. Şimdi bildin ki isyankârlıklara ve nefsin arzularına karşı sabır, yine taat ve ibadetlere devamlılık konusunda sabır,

kişiyi her hayra, her şerefli makama ve yüce hale ulaştırır. Nasıl böyle olmasın ki? Nitekim Cenâb-ı Hak âyet-i kerimelerinde şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

"Ey iman edenler! Sabredin; (düşman karşısında) sebat gösterin; (cihad için) hazırlıklı ve uyanık bulunun ve Allah'tan korkun ki başarıya erişebilesiniz" (Âl-i İmrân 3/200).

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا

"Rabb'inin İsrâiloğulları'na verdiği güzel söz, onların sabırlarına karşılık yerine gelmiştir" (A'râf 7/137).

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾

"Sabrettikleri ve âyetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten rehberler tayin etmiştik" (Secde 32/24).

Hadis-i şerifte de şöyle buyrulmuştur:

مِنْ اَقَلِّ مَا اُوتِيتُمْ اَلْيَقِينُ وَعَزِيمَةُ الصَّبْرِ وَمَنْ اُعْطِيَ حَظَّهُ مِنْهُمَا لَمْ يُبَالِ مَا فَاتَهُ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ وَصِيَامِ النَّهَارِ

"Size verilen şeylerin en azı yakîn ve sabır azimetidir. Kim bunlardan nasibini alırsa, gece kıyamından ve gündüz orucundan kaçırdığına aldırış etmesin."[12]

Dünyadan Sakınmak ve Meşakkatlere Karşı Sabır

Mürid, bazan fakirlikle, yoksullukla ve geçim darlığı ile imtihan edilir. Müridin, bundan dolayı Allah'a şükretmesi ve bunu Allah'ın en büyük nimetlerinden biri sayması gerekir. Çünkü dünya düşmandır ve Allah onu kendi düşmanlarına yö-

12 Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, nr. 802; Zebîdî, *İthâfü's-Sâde*, 11/8.

neltir, dostlarından da alıkoyar. Mürid, bu hususta kendisini peygamberlerine, velilerine ve salih kullarına benzettiği için Rabb'ine şükretmelidir. Nitekim peygamberlerin efendisi ve bütün yaratılanların en şereflisi Hz. Muhammed [sallallahu aleyhi vesellem] açlıktan dolayı karnına taş bağlardı.

İki ay veya daha fazla bir süre geçerdi de evinde yemek veya başka bir şey için ateş yanmazdı. Hurma ve su ile idare ederdi. Bir defasında gelen bir misafirini ağırlamak için hanımlarının evlerine haber gönderdi de misafire yedireceği bir şey bulunmamıştı. Dünyaya veda ettiği gün zırhı bir yahudide rehin idi. Bunu da birkaç sâ'[13] arpa karşılığında rehin bırakmıştı. Evinde bir insanın yiyeceği miktarda bir avuçluk arpa bile yoktu.

Ey mürid! Dünyadan nasibin, sadece avret yerini örtecek bir hırka ile, açlığını giderecek helâlden bir lokma olsun. Öldürücü zehirden sakın. Bu öldürücü zehir, dünya nimetlerinden faydalanmaya can atman, dünya lezzetlerine kendini kaptırman, dünyalık şeylere fazlasıyla nail olmuş kimselere

13 1 sâ', şer'î dirheme göre yaklaşık 2,917 kg., örfî dirheme göre ise 3,333 kg. ağırlığa denk gelir.

imrenerek bakmandır. Şunu hiç unutmayasın ki bu imrendiklerin, yarın nail oldukları nimetlerden ve doyasıya içine battıkları dünyalıklardan birer birer hesap vereceklerdir. Eğer sen onların dünyayı kazanmak, kazandıklarını artırmak ve bunları korumak uğrunda katlandıkları meşakkatleri, sıkıntıları, kalplerinde hissettikleri sıkıntı ve kederleri görseydin, bunun dünyaya duydukları iştiyakı daha da artırdığını görürdün. Tabii ki bunca meşakkat arasındaki lezzete lezzet denilebilirse! Senin kendini dünya sevgisinden alıkoyman ve dünyayı terketmen için Allah'ın şu yüce kelâmı sana yeter:

وَلَوْلَآ اَنْ يَّكُوْنَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَنْ يَّكْفُرُ
بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوْتِهِمْ سُقُفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَّمَعَارِجَ عَلَيْهَا
يَظْهَرُوْنَ ﴿٣٣﴾ وَلِبُيُوْتِهِمْ اَبْوَابًا وَّسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔوْنَ
﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا ۭ وَاِنْ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۭ
وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿٣٥﴾

"Şayet insanların küfürde birleşmiş bir tek ümmet olması (tehlikesi) bulunmasaydı, Rahmân'ı

inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını ve çıkacakları merdivenleri gümüşten yapardık. Evlerinin kapılarını ve üzerine yaslanacakları koltukları da (hep gümüşten yapardık). Ve onları ziynetlere boğardık. Bütün bunlar sadece dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret ise, Rabb'inin katında, Allah'ın azabından sakınıp rahmetine sığınanlara mahsustur" (Zuhruf 43/33-35).

Resûlullah Efendimiz de [sallallahu aleyhi vesellem] hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

اَلدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ

"Dünya müminin zindanı, kâfirin ise cennetidir."[14]

وَلَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَزِنُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ

"Eğer dünyanın Allah katında sivrisineğin kanadı kadar bir değeri olsaydı, ondan kâfire bir yudum su bile içirmezdi."[15]

14 Müslim, Zühd, 1; Tirmizî, Zühd, 16.

15 İbn Mâce, Zühd, 3; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 6/157.

Allah Teâlâ dünyayı yarattığından beri ona (rahmet gözüyle) bakmamıştır. Bil ki rızıklar takdir ve taksim olunmuştur. Kullardan kiminin rızkı bol ve geniş tutulmuştur. Kiminin rızkı da dar tutulmuş, kısıtlanmıştır. Bu, Allah'ın bir hikmeti olarak böyle yapılmıştır.

Ey mürid! Rızkı dar olanlardan isen sabret, razı ol, Rabb'inin sana taksim ettiğine kanaat et. Eğer rızkı geniş olanlardan isen sana verilenden yalnızca sana yetecek kadarını al, kalanını da hayır ve iyilik yolunda sarfet. Bil ki Allah yoluna giren bir insanın eğer malı varsa bunu terketmesi gerekmez. Şayet bir sanatı, bir ticareti varsa bunları terketmesi de gerekmez. Bilakis hangi meslekte bulunuyorsa yaptığı işlerde Allah'tan korkmalı, rızkını güzel yollarla aramalıdır. Farzı ve nâfileleri terketmemek şartıyla işinde devam etmelidir. Haramlardan ve Allah yolunda kendisine yardımcı olmayacak fuzuli şeylerden kaçınmalıdır.

Eğer mürid malını ve diğer şeyleri terketmeden kalbinin dosdoğru ve dininin sağlam olamayacağını kesin olarak bilirse bunları terketmesi lazımdır.

Şayet geçimleriyle mükellef bulunduğu ailesi ve çocukları varsa onların geçimleri, giyim ve kuşamlarıyla ilgilenmek ve bunları sağlamak için gayret etmek zorundadır. Eğer bunları yerine getirmekten şeriatın mazur göreceği bir özür sebebiyle aciz kalırsa mesuliyetten ve günahtan kurtulur.

Ey mürid! Sen dünyada çok az bir süre kalacağının ve çok yakında öleceğinin şuurunda olmadıkça, ecelini iki gözünün önüne getirmedikçe, ölüme daima hazır bulunmadıkça ve ölümün her an sana gelebileceğini hesaplamadıkça, ne ibadetlerde devamlı olabilirsin ne şehevî arzulardan kaçabilirsin ne de dünyadan yüz çevirebilirsin. Ey mürid! Uzun yaşama arzusundan sakın. Çünkü bu seni dünya sevgisine yönlendirir. Bu durumda taatlere sarılmak, ibadetlere yönelmek ve ahiret yoluna kendini vermek sana zor gelir. Bütün hayırlar, ölümün yakınlığını hesaplamak ve bu müddetin kısalığını düşünmektedir. Bu hayrı elden kaçırma. Bizi ve seni Allah muvaffak etsin.

İnsanların Eziyetine Sabretmek

Halktan bazıları, bazı müridlere eza, cefa ve kötülemekle musallat olurlar. Eğer sen de bunlardan birine müptela olursan sabret, aynıyla karşılık vermemekle beraber kalbini kinden ve onlara karşı içinde kötülük saklamaktan temiz tut.

Sana eza edene beddua etmekten sakın. Sana cefa eden bir kimsenin başına bir kötülük gelince, sakın, "İşte bu bana ettiği kötülüğün karşılığıdır" deme. Ezaya sabretmekten daha üstünü, eza edeni affetmek ve ona dua etmektir. Bu, sıddıkların ahlâkındandır.

Halk senden yüz çevirirse bunu Rabb'inden bir nimet olarak kabul et. Çünkü halk sana yönelirse seni ibadetlerinden alıkoyabilirler. Eğer halkın sana yönelmesiyle, sana saygı duymalarıyla, övgüleriyle ve sık sık ziyaret etmeleri ile imtihan edildiysen, onların fitnelerinden sakın ve hatalarını onlara göstermediği için Allah'a şükret. Şayet yaptığını onlara gösteriş olsun diye yapmak, onlara güzel görünmek ve onların arasına katılman sebebiyle seni Allah'tan alıkoymaları hususunda

nefsin üzerine bir korkun varsa, onlardan ayrıl ve kapını onlara kapat. Bunu yapamıyorsan tanındığın yerden tanınmayacağın bir yere git. Tanınmamayı tercih et. Şöhretten ve göz önünde olmaktan sakın. Çünkü şöhrette fitne ve sıkıntı vardır. Seleften biri şöyle demiştir: "Kul bulunduğu yerin bilinmemesini istemedikçe Allah'a sadık bir kul olamaz." Bir başkası şöyle demiştir: "İnsanların kendisini tanımasını isteyip de dini elden gitmeyen ve rezil olmayan hiçbir kimseyi bilmiyorum."

İnsanlardan Bir Şey Beklememek

Ey mürid! Kalbini insanlara karşı korku duymaktan ve onlardan bir şey beklemekten temizle. Çünkü bu seni bâtıla karşı susmaya ve dinde ikiyüzlü olmaya, emir bi'l-ma'rûf ve nehiy ani'l-münkeri terketmeye sevkeder. Bu da sahibine zillet olarak yeter. Çünkü mümin Rabb'iyle azizdir. O'ndan başkasından ne korkar ne de umutlanır.

Eğer mümin kardeşlerinden birinden sana helâl bir yolla bir iyilik ulaşmışsa, sen de ona muhtaç isen kabul et ve Allah'a da şükret. Çünkü onu hakikatte sana veren Allah'tır. Kullarından o

iyiliği sana kim ulaştırmışsa ona da teşekkür et. Eğer muhtaç değilsen düşün; kalbine en uygun olanın almak olduğu gelirse, al. Yok böyle değilse verenin kalbini incitmeden yumuşakça geri ver. Çünkü müslümanın Allah katındaki değeri büyüktür. Şöhret için geri vermekten ve iştiyakla almaktan sakın. Sana verilen bir şeyi iştiyakla alman, şöhret için kendini dünyadan yüz çevirmiş bir zâhid olarak göstermek için geri vermenden daha hayırlıdır. Sadık kimseye hiçbir iş karışık görünmez. Böyle bir kimsenin ne şekilde hareket etmesi gerektiğini, o işten ne kastedildiğini gösteren bir nuru, Allah kalbine koyar.

En Büyük Keramet

Mürid için en zararlı şeylerden biri, keşif sahibi olmayı istemesi, kerametler ve hârikulâde olaylar göstermeyi arzulamasıdır. Bunlara istekli olduğu sürece de kendisinde böyle şeyler meydana gelmez. Çünkü böyle şeyler genellikle istemeyenlere ve bu tür şeylerden hoşlanmayanlara verilir. Ancak, bazan aldanmışlara istidraç olarak, müminlerden zayıf kimselere ise bu tür şeyler bir imtihan

olarak verilebilir. Bunlar, onlar hakkında zelilliktir, keramet değildir. Kerametler istikamet ehli üzerinde görülürse keramettir.

Ey mürid! Eğer Allah sana bunlardan bir şey ikram ederse O'na şükret. Sana gelen kerametle uğraşma ve onunla oyalanma. Halini gizli tut ve kimseye anlatma. Şayet sende bunlardan bir şey zuhur etmezse, bunu temenni etme ve sende bu tür olaylar meydana gelmediği için de üzülme.

Bil ki hakiki ve sûrî kerametlerin hepsini içinde toplayan en büyük keramet; Allah'ın emirlerini tutmakla, zâhiren ve bâtınen yasaklarından kaçınmakla tabir edilen istikamet üzere olmaktır. Dolayısıyla istikametinin sahih ve sağlam olmasına dikkat etmelisin. Eğer gerçek istikameti elde edersen, ulvî ve süflî âlemler sana hizmet ederler ve ancak bu hizmetleri seni Rabb'inden perdelemez, Allah'ın senden istedikleri konusunda da seni alıkoymaz.

Rızık Endişesine Düşmekten Sakınmak

Ey mürid! Rabb'inin sana yardım edeceğine, O'nun sana yeteceğine, O'nun seni koruyup gö-

zeteceğine, seni nefsine ve kullardan birine bırakmayacağına dair hüsnüzanda bulun. Çünkü Allah bizzat, kulunun kendi hakkındaki zannına göre muamele edeceğini haber vermiştir. Fakirliğe düşme korkusunu ve insanlardan ihtiyacını beklemeyi kalbinden çıkar. Rızık endişesine düşmekten sakın. Rabb'inin vaadine güven ve sana kefil olduğundan şüphe etme. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا

"Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah'ın üzerinedir" (Hûd 11/6).

Sen de bu âyet-i kerimede belirtilen yeryüzünde gezen canlılardan birisin. O halde Allah'ın kefil olduğu şeyi bırakarak senden istediği amellerle meşgul ol. Şüphesiz Rabb'in seni unutmaz. Yüce Allah haber vermiştir ki rızkın O'nun yanındadır ve ibadetle onu kendisinden istemeni emretmiştir. Cenâb-ı Hak buyuruyor:

فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ

"O halde rızkı Allah katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükredin!" (Ankebût 29/17).

Allah kendisinden başkalarına tapan kâfirleri rızıklandırır da sadece kendisine tapan müminleri rızıklandırmaz mı? Emrine karşı gelenleri rızıklandırır da kendisini çok zikredenleri ve çok şükredenleri rızıklandırmaz mı? Bil ki şer'an doğru yollardan rızkını aramanda hiçbir sakınca yoktur. Sakıncalı olan şey, rızık hususunda kalbin rahat olmaması, rızık endişesi taşımak ve yanlış vehimlere uymaktır.

İnsanın, yarının veya gelecek ayın rızkının endişesine düşmesi ve, "Bugünkü yiyeceğimiz bitince yarınki yiyeceğimiz nereden gelecek, eğer şuradan bir şey elde edemezsek nereden buluruz" demesi kalbinin harap olduğuna delalet eder.

Sebepleri terketmek ve sebeplere sarılmak birbirinden ayrı iki makamdır ki Allah dilediği kullarını bu makamlarda kılar. Sebepleri terkeden kimsenin yakîni kuvvetli, görüşü geniş olur ve ibadetlerine sımsıkı sarılır.

Sebeplere sarılan kimse ise tutunduğu sebepte Allah'tan korkmalı, sebebe değil Allah'a dayanmalı, sebeple meşgul olarak Rabb'inin ibadetinde gafil olmaktan sakınmalıdır.

Bazı vakitlerde rızık konusunda kulun kalbine birtakım düşünceler gelebilir. Kul bazan riyaya düşme tehlikesi geçirebilir. Daha değişik şeylerle de imtihan edilebilir. Kalbine gelen bu düşüncelere itibar etmediği ve bu düşünceleri kalbinden atmaya çalıştığı müddetçe bunlardan dolayı kınanmaz ve günahkâr olmaz.

Müridin Edepleri ve Kâmil Mürşidin Vasıfları

Ey mürid! Hayırlı kimselerle arkadaşlık etmeye, salihlerle sohbette bulunmaya çok önem ver. Şeriatı çok iyi bilen, tarikatta sülûkü olan, hakikati tatmış, aklı kâmil, göğsü geniş, idaresi güzel, insanların derecelerini iyi bilen, onların maksatlarını, fıtratlarını ve hallerini birbirinden ayırt edebilen, salih bir şeyh ve nasihat ehli bir mürşid aramakta kararlı ol.

Eğer bu vasıfta bir şeyh bulursan hemen ona teslim ol ve bütün işlerinde onu hakem kıl. Bütün işlerinde onun görüşüne başvur ve onunla istişare et. Bütün hareketlerinde ve sözlerinde ona tâbi ol. Ancak insanlar arasına karışıp onları idare etmesi, uzak ve yakın herkesi Allah'a çağırması gibi şeyhlik makamına ait fiil, söz ve davranışlarda onu taklit etme.

Zâhir ve bâtın hiçbir işinde ona muhalefet etme. Kalbine mürşidinin aleyhine bir düşünce gelecek olursa onu silip atmaya çalış. Eğer bunu yapamıyorsan, sana bundan kurtulma yolunu göstermesi için durumu mürşidine anlat. Aklına takılan müşkülleri, özellikle de tarikatla ilgili şeyleri mürşidine bildir. Seni gördüğünü bildiğin yerlerde ve huzurunda mürşidine itaat edip de zâhiren seni görmediği yerlerde ona muhalefet etmekten sakın. Yoksa helâke düşebilirsin.

Sülûke ehliyetli şeyhlerden hiçbiri ile şeyhinin izni olmadıkça görüşme. Şayet sana izin verecek olursa, kalbini muhafaza ederek istediğinle görüş. Eğer sana izin vermemişse bil ki senin iyili-

ğini düşünerek izin vermemiştir. Bu sebeple onu hiçbir şekilde itham etme ve mürşidin için hasedinden ve çekememezliğinden dolayı bana izin vermedi zannına kapılma. Allah dostlarından ve seçkin kullardan böyle bir şeyin sudur edeceğini düşünmekten Allah'a sığınırız.

Mürşidinin, senin kalbinden ve aklından geçen düşünceleri, keramet ve mükâşefe yoluyla bilmesini beklemekten sakın. Çünkü gaybı Allah'tan başka kimse bilemez. Bir velinin varabileceği en ileri nokta, Allah'ın ona bazı zamanlarda bazı gaybları bildirmesidir. Bazan mürid, şeyhinin kendi düşüncelerini bilmesini bekleyerek huzuruna girer de bir şey eline geçmez. Gerçekte şeyhi onun durumunu bilmekte ve görmektedir. Ancak bir sırrın muhafazası veya halini insanlardan gizlemek için ona bir şey söylemez. Çünkü Allah dostları sırları saklama hususunda insanların en dikkatli olanlarıdır. Yetki ve imkân verilse de keramet ve hârikulâde şeyleri göstermekten en uzak duran kimselerdir.

Velilerden sâdır olan kerametlerin çoğu onlardan gayri ihtiyarî olarak gerçekleşmiştir. Bir velide

bir keramet zâhir olur da onu biri görürse, o veli kerametini gören kimseye, kendisi dünyadan ayrılıncaya kadar onu kimseye söylememesini vasiyet eder. Bazan da kerametin açığa çıkmasında gizlenmesinden daha fazla maslahat varsa bu durumda kerameti izhar ederler.

Yine bilmelisin ki kâmil şeyh himmetiyle, fiiliyle ve sözüyle müridine fayda verendir. Huzurunda olduğu ve olmadığı zamanda mesafe uzak olsa da müridini koruyandır. Mürid, böyle bir durumda hangi emrini yapıp hangisini terkedeceği hususunda şeyhinden bir işaret istemelidir.

Mürid için en tehlikeli şey, şeyhinin kalbinin ona karşı incinmesidir. Böyle bir durumda şeyhi ondan razı olmazsa, bunu düzeltmek için doğunun ve batının bütün şeyhleri bir araya gelseler yine de düzeltemezler.

Bil ki mürşid arayan bir müridin her önüne gelen şeyhe ve şeyhlik iddiasında bulunan herkese teslim olmaması gerekir. Önce ehil mi, değil mi bilmeli, kalbi tam mutmain olmalıdır. Aynı şekilde bir şeyh de tarikata girmek isteyen müride mü-

samahakâr davranmamalı, önce onun isteğinde sadık olup olmadığını ve kendisini Rabb'ine ulaştıracak bir mürşide ihtiyaç duyan biri olup olmadığını bilmek için imtihan etmelidir.

Bu saydıklarımızın tamamı kâmil şeyhle ilgilidir. Mürid böyle bir şeyhin yanındayken, yıkayıcının elindeki ölü gibi olmalıdır. Bu durum, insanın teberrüken ziyaret ettiği şeyh ile arasında geçerli değildir. Bir müridin kastı teslim olmak değil de teberrük olursa diğer şeyhleri ne kadar ziyaret eder, onlarla buluşur ve onların bereketinden istifadeye çalışırsa o kadar iyidir. Eğer mürid, bir mürşid bulamamışsa Allah'a iltica edip O'ndan kendisini irşad edecek bir mürşid nasip etmesini istemelidir. Çaresiz kalana icabet eden Allah, ona da icabet edecek ve elinden tutan bir kuluna kavuşturacaktır.

Bazı müridler kendilerinin şeyhi bulunmadığını zannederler. Bunların mürşid aradıklarını görürsün, halbuki böylelerinin şeyhi vardır, görmezler. Şeyhleri onları nazarıyla terbiye etmektedir, her zaman görüp gözetmektedir, farkına varmazlar. Müridin niyeti ve ameli sıdk terazisi ile tartıldı-

ğında ortaya çıkan netice sıdkın azalmış olduğudur. Yoksa hakiki mürşidler daima mevcutturlar. Allah'ı candan arayan muhakkak surette O'nun dostunu bulur. Çünkü Allah, kendi dostlarını ancak kendini arayanlara buldurur.

Ey mürid! Şeyhinden bir arzun varsa veya ona bir şey sormak istiyorsan, onun büyüklüğü ve ona olan edebin, seni bundan alıkoymasın. Şeyhine bazan bir defa bazan iki defa bazan üç defa sorabilirsin. Bir şeyi sormayıp istememek edebin güzelliğinden değildir. Ancak şeyhin sana o konuda sükût etmeni ve bir şey sormamanı işaret ederse o vakit emrini yerine getirirsin.

Eğer şeyhin seni bir işten menederse, yahut bir başkasını senden önde tutarsa sakın onu itham etmeyesin. Onun, senin hakkında en faydalı ve en güzel olanı yaptığına inanmalısın. Şayet bir günah işlemişsen ve bu sebeple şeyhinin kalbi incinmişse senden razı oluncaya kadar ondan özür dilemeye devam et.

Şayet şeyhinin alıştığın güler yüzlü halini görememen dolayısıyla içinde bir burukluk varsa bunu

şeyhine arzet ve kalbinin kendine karşı incinmiş olmasından endişe ettiğini bildir. Belki işlediğin bir günahtan dolayı incinmiştir de bu sebeple bir günahın varsa hemen tövbe edersin. Belki de düşündüğün gibi şeyhin senden incinmemiştir, şeytan sana sıkıntı vermek için bu vesveseyi vermektedir. Böylece şeyhinin senden memnun olduğunu anladığın zaman için rahat olur. Aksine durumu ona söylemeyip susarsan gönlün rahat olmaz.

Eğer bir müridin, şeyhine tâzim ve hürmetle dopdolu olduğunu, zâhiren ve bâtınen ona inandığını, onun bütün emirlerine riayet ettiğini ve şeyhinin edebiyle edeplenmiş olduğunu görürsen bil ki eğer o mürid şeyhinden sonraya kalırsa mutlaka şeyhinin sırrına vâris olur.

Sadık Müridin Bazı Vasıfları

Bazı ârifler şöyle demişlerdir:

"Mürid, Kur'an'da bütün aradıklarını bulamadıkça, noksanı tamdan ayıramadıkça, kullardan ümidi kesip Mevlâ'ya yönelmedikçe ve gözünde altın ile toprak eşit olmadıkça gerçek bir mürid olamaz."

"Mürid, şeriatın sınırlarını muhafaza eden, verdiği sözleri yerine getiren, elindekine razı olan, elinde olmayana sabredendir."

"Mürid, nimete şükreden, belaya sabreden, kazanın acısına rıza gösteren, bollukta ve darlıkta Rabb'ine hamdeden, gizli ve açık her halinde Rabb'ine hâlis olandır."

Mürid, Allah'tan başkasının köle edemediği kimsedir. Hiçbir şey onu kendine kul edemez. Arzu ve istekler ona galip gelemez. Alışkanlıklar ona hükmedemez. Onun sözü zikir ve hikmet, sükûtu tefekkür ve ibrettir. Yaptığı iş sözünden daha ileridir. İlmini ameli tasdik eder. Alameti huşû ve ağırbaşlılıktır. Elbisesi tevazu ve alçak gönüllülüktür. Daima hakka uyar ve onu her şeye tercih eder, bâtılı da inkâr edip terkeder. İyi insanları sever ve onlarla dost olur, şerli insanlara buğzeder ve onlara Allah için düşman olur. Onun yaşantısı sözlerinden daha iyidir. Onun Allah'la ve insanlarla olan muamelesi, konuştuklarından ve anlattıklarından daha ileridedir. Yardımı çok, insanlara yükü azdır.

Emin ve güvenilirdir. Yalan söylemez, hıyanet etmez. Ne cimridir ne de korkak. Sövücü ve lânet

edici değildir. Kendisini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olmaz. Elindeki şeyle cimrilik yapmaz. İçi temiz, niyeti güzel, çevresi bütün kötülüklerden temiz, kendisini Rabb'ine yaklaştıracak şeylerde himmeti yüksektir. Nefsi dünyayı istemez, hatasında ısrar etmez, arzu ve istekleri doğrultusunda hareket etmez. Vefalı, mert, hayâ ve mürüvvet sahibidir. Herkes kendisinden hakkını alır ama kendisi kimseden hakkını talep etmez. Verilince şükreder, verilmeyince sabreder. Zulmederse tövbe ve istiğfar eder, zulme uğrarsa affeder ve bağışlar.

Gizli kalmayı ve tanınmamayı sever, şöhretten ve tanınmaktan hoşlanmaz. Kendisini ilgilendirmeyen konularda dilini muhafaza eder. Rabb'inin taatinde kusur ettiği için kalbi mahzundur. Dinde iki yüzlülük yapmaz. Allah'ı gazaplandırarak kulları razı etmez. Yalnızlığı sever. İnsanlarla fazla içli dışlı olmaktan hoşlanmaz. Onu daima bir iyilik işlerken veya ilimle meşgul olarak görürsün.

Ondan daima iyilik beklenir, kötülüğünden korkulmaz. Kendine eziyet edene eziyet etmez, kötülük edene kötülük etmez. Hurma ağacı gibidir;

onu taşlayanın üzerine hurma düşürür. Yeryüzü gibidir; her kötü şey üzerine atılır ondan ise daima güzel şeyler çıkar. Doğruluğun nurları yüzüne vurmuştur. Neredeyse içinde sakladığı yüzünden okunur. Bütün çalışması ve çabalaması, Rabb'inin rızasını kazanmak, bütün dikkati ve himmeti Allah'ın resûlüne tâbi olmak ve izinden gitmektir. Her halinde onu örnek alır. Her huyunda, her işinde ve sözünde ona uyar. Rabb'inin kitabında buyurduğu şu emirlerine uymuştur:

وَمَآ اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا ۚ

"Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının" (Haşr 59/7).

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِىْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيْرًا ۝٢١

"Allah'ı ve ahiret gününü isteyenleriniz ve Allah'ı çok zikredenleriniz için Allah Resûlü'nde güzel örnek vardır" (Ahzâb 33/21).

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ

"Kim resûle itaat ederse şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur" (Nisâ 4/80).

اِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ اِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللّٰهَ

"Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler" (Feth 48/10).

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾

"(Resûlüm!) De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir" (Âl-i İmrân 3/31).

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهٖ اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ
اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

"Peygamber'in emrine karşı gelenler, kendilerine bir fitne veya acıklı bir azabın gelmesinden çekinsinler!" (Nûr 24/63).

Yine mürid her hususta Resûlullah'a [sallallahu aleyhi vesellem] tâbi olmaya çok önem verir. Rabb'inin âyetlerde bildirdiği kurtuluş vaadine nail olmak için çok arzulu olur ve Allah'ın Resûl-i Ekrem'e [sallallahu aleyhi vesellem] tâbi olmayanlar için haber verdiği azaptan sakınır.

Allahım! Sen, kendinden başka ilâh bulunmayan yüce Allah'sın. Kullarına şefkatin sonsuz, nimet ve ihsanın sonsuzdur. Gökleri ve yeri yoktan var eden sensin. Ey celal ve ikram sahibi! Senden, kulun ve resûlün Efendimiz Muhammed Mustafa'nın [sallallahu aleyhi vesellem] ahlâkına, amellerine, sözlerine zâhiren ve bâtınen tam manasıyla tâbi olmaya bizleri muvaffak kılmanı istiyoruz. Rahmetinle bizi böyle yaşat ve böyle vefat ettir ey merhametlilerin en merhametlisi!

Sana, çokça hamd ve senâ ediyoruz. Senin yüceliğine ve saltanatının büyüklüğüne layık bir şükür ile şükrediyoruz. Seni bütün noksan sıfat-

lardan tenzih ederiz. Bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz ki her şeyi bilen sen, mutlak hüküm ve hikmet sahibi olan yine sensin. Senden başka ilâh yoktur. Seni tenzih ederiz. Şüphesiz biz kendimize zulmedenlerden olduk.

MÜRİDİN EDEPLERİ

Mürid, Allah'tan başkasının köle edemediği kimsedir. Hiçbir şey onu kendine kul edemez. Arzu ve istekler ona galip gelemez. Alışkanlıklar ona hükmedemez. Onun sözü zikir ve hikmet, sükûtu tefekkür ve ibrettir. Yaptığı iş sözünden daha ileridir. İlmi amelini tasdik eder. Alameti huşû ve ağırbaşlılıktır. Elbisesi tevazu ve takvadır. Daima hakka uyar ve onu her şeye tercih eder, bâtılı da inkâr edip terkeder. İyi insanları sever ve onlarla dost olur, şerli insanlara buğzeder ve onlara Allah için düşman olur. Onun yaşantısı sözlerinden daha iyidir. Onun Allah'la ve insanlarla olan muamelesi, konuştuklarından ve anlattıklarından daha ileridir. Yardımı çok, insanlara yükü azdır.

2016
THG
0608258
EDE

POZİTİF
ISBN 978-605-159-140-7
9 786051 591407